

Nr 4 B.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1918 kl. 5 e. m.

Utlåtande angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförvarsdepartementet. (1:a avd.)

Departementet.

1:o) Uti den till riksdagen den 14 januari 1918 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1918 (nr 2) har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag, i punkten 1 under fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen att för beredande av avlöningstillägg åt en kanslisekreterare i lantförvarsdepartementet å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

Avlöningstillägg åt en kanslisekreterare i lantförvarsdepartementet.

[1.*]

Utskottet, som i sitt utlåtande nr 4 A denna dag tillstyrkt ifrågasvarande anslagsposts beviljande för år 1919, har ansett sig böra jämväl för år 1918 tillstyrka densamma.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för beredande av *avlöningstillägg åt en kanslisekreterare i lantförvarsdepartementet* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

*) Hänvisar till punkt i Kungl. Maj:ts proposition.

Generalitetet, staberna m. m.

Viss utbildning av generalstabens aspiranter.

2:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och i anslutning till vad utskottet under punkten 5:o) i sitt utlåtande nr 4 A anført, får utskottet hemställa,

[2.]

att riksdagen må för bestridande av kostnader, som rikets allmänna kartverk åsamkas för *utbildning av generalstabens aspiranter*, å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.

Extra löne-tillägg.

3:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och under hänvisning till att utskottet under punkt 18:o) i sitt utlåtande nr 4 A tillstyrkt motsvarande anslag å 1919 års-stat, får utskottet hemställa,

[3.]

att riksdagen må till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1918 angivna grunder, av *extra lönetillägg* för innevarande år åt *vissa betjante*, som åtnjuta avlöning från fjärde huvudtitelns medel, å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 205 kronor.

Intendenturen m. m.

Inköp av inventarier i nya kasernetablissemang.

4:o) Kungl. Maj:t har under punkt 4 föreslagit riksdagen att för inköp av inventarier i nya kasernetablissemang å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 72,000 kronor.

[4.]

Utredningen rörande denna punkt återfinnes å sid. 4 och 5 av det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918.

Utskottets yttrande.

För anskaffning av inventarier i nya kasernetablissemang hava de senare årens riksdagar anvisat särskilda extra anslag, som till en början

beräknades efter 50,000 kronor men år 1917 på grund av höjda materialpris och arbetskostnader ökades till 60,000 kronor för varje etablissemang.

Av nu föreslagna anslag, 72,000 kronor, är ett belopp av 10,000 kronor avsett till höjande av den anslagssumma å 50,000 kronor, som år 1916 av riksdagen beviljats till anskaffande av inventarier i Kronobergs regementes etablissemång, men som visat sig vara för ändamålet otillräckligt.

Vidare har anvisande av medel till inköp av inventarier för det i Boden uppförda kasernetablissemanget för de till Norrbottens regemente förlagda skidlöparavdelningarna befunnits erforderligt. Detta etablissemang har uppförts av arméförvaltningens fortifikationsdepartement för särskilda medel, som anvisats av 1914 års senare riksdag. Framställning har hittills icke gjorts om anvisande av medel till inventarier för detta etablissemang, enär det ansetts lämpligt att först avvakta, till vilket belopp dessa kostnader komme att uppgå. Det hade nu visat sig, att desamma, som förskotterats av kasernutredningsanslaget, belöpt sig till 62,000 kronor. Nämda belopp borde alltså redan under år 1918 ersättas kasernutredningsanslaget.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot vad Kungl. Maj:t under denna punkt föreslagit, hemställer alltså,

att riksdagen må för inköp av *inventarier i nya kasernetablissemang* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 72,000 kronor.

5:o) Under punkt 5 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av en central beklädnadsverkstad för armén å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

Anordnande av en central beklädnadsverkstad för armén.

[5.]

Utredningen rörande denna punkt återfinnes å sid. 6—39 av statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

En centralisering av arméns uniformstillverkning har enligt vunnen erfarenhet befunnits i ekonomiskt hänseende ställa sig synnerligen förmånlig, på samma gång som därigenom skulle kunna vinnas åtskilliga betydande fördelar jämväl i andra hänseenden. Bland sådana fördelar må nämnas större trygghet för att persedlarna bliva i behörig tid färdigställda, större möjlighet att vid behov forcera driften, en fastare och mera enhetlig organisation av hela den ifrågavarande tillverknin- gen samt ökade utsikter att förvärva fullt kompetent arbetsledning och

yrkesskickliga arbetare med därav följande förbättringar i avseende å de tillverkade persedlarnas snitt och utförande.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser att i sådant syfte, efter inköp av fastigheten nr 15 i kvarteret Knoppen inom Kungsholms församling med adressnummer 77 vid Fleminggatan i Stockholm, anordna en central beklädnadsverkstad i denna fastighet. För sådant ändamål har arméförvaltningens intendentsdepartement redan träffat förberedande avtal med ägaren till fastigheten om försäljning av densamma för ett pris av 480,000 kronor.

Kostnaderna för erforderliga ändrings- och reparationsarbeten hava beräknats till 150,000 kronor, sålunda fördelade:

Förändrings- och reparationsarbeten, inberäknat vatten- och avloppsledningar.....	kronor 110,000: —
Värmeledningens omläggning till varmvattenssystem »	20,000: —
Elektrisk belysnings- och kraftinstallation för ernående av förbindelse med stadens elektricitetsnät, med avdrag för värdet av befintlig materiel och realiserbar dynamo m. m.....	» 5,000: —
Oförutsedda utgifter	» 10,000: —
Kontroll och ritningar	» 5,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 150,000: —

Sammanlagda kostnaderna för anordnandet av ifrågavarande beklädnadsverkstad skulle alltså belöpa sig till 630,000 kronor.

För bestridandet av nämnda utgift skulle i första hand kunna tagas i anspråk de genom den sålunda skedda centraliseringen av uniforms-tillverkningen å ordinarie munderingsanslaget uppkommande besparingar. Från nämnda anslag skulle för ändamålet böra utgå ett belopp av 305,000 kronor, motsvarande den beräknade besparingen under en tid av ett år. Till täckande av återstoden, 325,000 kronor, skulle erfordras särskilt anslag, vilket av flera skäl ansetts böra finnas tillgängligt å tilläggsstat för innevarande år.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka vad sålunda föreslagits, hemställer,

att riksdagen må för *anordnande av en central beklädnadsverkstad för armén* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.

6:o) Uti punkt 6 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för höjning av de enligt resereglementet samt reglementet för arméns avlöning under fred utgående dagtraktamentena å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 200,000 kronor.

Höjning av dagtraktamentena.

[6.]

Rörande denna framställning har utskottet redan avgivit särskilt utlåtande, varom utskottet velat

erinra.

Artilleribehov.

7:o) Kungl. Maj:t har under punkt 7 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för täckande av vissa förskjutna engångskostnader för lantförsvarets ordnande å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,300,000 kronor.

Täckande av förskjutna engångskostnader för vissa artilleribehov.

[7.]

Utredningen i ärendet förekommer å sid. 40 i statsrådsprotokollet.

Rörande denna punkt har departementschefen erinrat, att Kungl. Maj:t på grund av rådande förhållanden för tillgodoseende av vissa artilleribehov, som skola bestridas av beräknade, men ännu icke av riksdagen anvisade engångskostnader, å förskottstitel anvisat sammanlagt 2,377,800 kronor.

Utskottets yttrande.

Av de 100,000 kronor, som av värnskattemedel för år 1919 äskats för anskaffande av artillerimateriel, hava 77,800 kronor ansetts kunna användas såsom bidrag till täckande av omförmälda, förskottsvis utanordnade belopp. Det skulle alltså återstå att täcka 2,300,000 kronor. Då ett motsvarande belopp ursprungligen varit beräknat att under åren 1916—1922 bliva tillgängligt under riksstatens fjärde huvudtitel, har Kungl. Maj:t nu i enlighet med grunderna för förskottsväsendets avveckling äskat beloppet å tilläggsstat för år 1918.

Utskottet hemställer

att riksdagen må för *täckande av vissa förskjutna engångskostnader* för lantförsvarets ordnande å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,300,000 kronor.

Fortifikationsbehov.

Kostnader för mindre byggnaders uppförande eller ombyggnad.

8:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts under punkt 8 framställda förslag och med hänvisning till vad utskottet under punkt 49:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört, hemställer utskottet,

[8.]

att riksdagen må för bestridande av *kostnader för mindre byggnaders uppförande eller ombyggande* å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Kostnader för flygtillägg.

9:o) Under åberopande av vad utskottet under punkt 49:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört, får utskottet, i enlighet med Kungl. Maj:ts uti punkt 9 under fjärde huvudtiteln av förevarande proposition gjorda förslag, hemställa,

[9.]

att riksdagen må för bestridande av kostnader för *flygtillägg* å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel.

10:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under punkt 10 och med hänvisning till vad utskottet under punkt 50:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört, hemställer utskottet,

[10.]

att riksdagen må till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 594,600 kronor.

Motion ang. komplettering av arméns flygmateriel.

11:o) Uti tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *S. Clason* m. fl., nr 72, och den andra inom andra kammaren av herr *K. E. W. Söderhielm* m. fl., nr 129, har hemställts, att riksdagen måtte för komplettering av arméns flygmateriel å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett belopp av 1,927,000 kronor.

Beträffande de skäl, som motionärerna till stöd för denna sin hemställan anfört, får utskottet hänvisa till motionerna.

Ifrågavarande belopp har, såsom departementschefen vid behandlingen av årets statsverksproposition under punkt 53 av fjärde huvudtiteln till statsrådsprotokollet anmält, av arméförvaltningen föreslagits att förskottsvis utgå under år 1918 för påbörjande av sådan komplettering av arméns flygmateriel, att denna, så vitt ske kunde inom den nuvarande organisationens ram, måtte kunna anses någorlunda motsvara tidens fordringar. Departementschefen har emellertid ansett, att med tillgodoseendet av dessa krav borde tills vidare anstå och att frågan härom borde behandlas i sammanhang med spørsmålet om en blivande omorganisation av arméns flygvapen.

Utskottets
yttrande

Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka den av motionärerna gjorda framställningen.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner icke må av riksdagen bifallas.

12:o) Under punkt 11 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för inköp av den i statsrådsprotokollet omförmälda fastighet för tredje arméfördelningens stabsexpedition m. m. å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 103,000 kronor.

Inköp av
fastighet för
tredje armé-
fördelningens
stabsexpedi-
tion m. m.

Departementschefens utredning rörande denna punkt återfinnes å sid. 42—48 av statsrådsprotokollet.

[11.]

Tredje arméfördelningens stabsexpedition i Skövde är inrymd i lokaler, upplåtna inom fastigheten nr 98 i samma stad för en årlig hyra, som för närvarande uppgår till 2,050 kronor. Då det ansetts vara att befara, att, om nämnda fastighet av nuvarande ägaren överlättes till annan person, hyresavgiften oskäligt höjdes eller ock expeditionen måste flyttas, i vilket sistnämnda fall stora svårigheter skulle uppkomma på grund av den i staden rådande bristen å stora våningar, hava underhandlingar inletts med fastighetens ägare om densammas överlåtande till kronan. Ägaren har därvid meddelat, att han vore villig överlåta fastigheten till staten, att fastighetens årliga avkastning från och med den 1 oktober 1917 beräknades till 7,312 kronor samt att priset för fastigheten utgjorde 103,000 kronor, varjämte han lämnat »köpet på hand» till den 1 april 1918.

Utskottets
yttrande.

Av utredningen i ärendet framgår, att fastigheten är välbelägen och för ändamålet lämplig samt att det föreliggande anbudet är ur ekonomisk synpunkt för staten fördelaktigt.

Utskottet, som med hänsyn till den förebragta utredningen funnit sig böra tillstyrka den av Kungl. Maj:t under denna punkt gjorda framställningen, hemställer alltså,

att riksdagen må för *inköp av den i statsrådsprotokollet den 14 januari 1918 omförmälda fastighet för tredje arméfördelningens stabsexpedition m. m. å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 103,000 kronor.*

Återuppförande av ett exercishus vid Dalregementet.
[12.]

13:o) Under punkt 12 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för återuppförande av ett nedbrunnet exercishus vid Dalregementet å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor. Departementschefens utredning rörande denna punkt återfinnes å sid. 48 och 49 av statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Vid Dalregementets kasernetablissemang i Falun fanns intill år 1915 endast ett exercishus. Enligt 1914 års härordningsbeslut skola de till södra delarna av landet förlagda truppförbanden under viss del av vintern förläggas till landets norra delar i och för erhållande av särskild vinterutbildning. I och för ordnandet av dylik vinterförläggning av vissa truppförband vid Dalregementet uppfördes därstädes år 1915 ytterligare ett exercishus. Den 23 april 1917 nedbrann regementets gamla exercishus.

För att kontingenter från främmande truppförband fortfarande skola kunna vintertid förläggas till Dalregementets kasernetablissemang, har det ansetts nödvändigt att snarast återuppföra det nedbrunna exercishuset. Enligt vad som meddelats, kunde den gamla grunden härvid användas. Byggnadskostnaderna kunde därför enligt verkställd beräkning begränsas till 85,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt, hemställer,

att riksdagen må för *återuppförande av ett nedbrunnet exercishus vid Dalregementet å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor.*

Arbetar-
bostäder vid
Åkers
krutbruk.
[13.]

14:o) Under punkt 13 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för uppförande av arbetarbostäder vid Åkers krutbruk å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 215,000 kronor.

Departementschefens utredning rörande denna punkt återfinnes å sid. 49—53 av statsrådsprotokollet.

Den 23 september 1915 anvisade Kungl. Maj:t 475,000 kronor för utvidgning av verksamheten vid Åkers krutbruk. Enligt planen för denna utvidgning skulle därvid bland annat uppföras sju nya arbetarbostäder för en beräknad kostnad av 175,000 kronor. På grund av den efter kostnadsberäkningarnas uppgörande inträffade avsevärda stegringen av såväl arbets- som materialpriser har emellertid nämnda belopp visat sig otillräckligt, vadan hittills endast tre arbetarbostäder kunnat uppföras. För den uppgjorda planens fullföljande skulle nu erfordras ett ytterligare belopp av 215,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till de nuvarande otillfredsställande inkvarteringsförhållandena vid krutbruket och dessas ogynsamma inverkan på möjligheten att därstädes erhålla lämpliga arbetare, har det ansetts vara av stor vikt, att ifrågavarande byggnadsarbeten snarast slutfördes, desto mera som behovet av de föreslagna arbetarbostäderna icke vore tillfälligt.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, hemställer alltså,

att riksdagen må för *uppförande av arbetarbostäder vid Åkers krutbruk* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 215,000 kronor.

15:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under punkt 14 och med hänvisning till vad utskottet uti punkt 56:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört, får utskottet hemställa,

Beredande av ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon.

att riksdagen må för *beredande av ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon* å tilläggsstat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 355,000 kronor.

[14.]

16:o) Under punkt 15 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för bestridande av uppkommande merkostnader för anordnande av värmeledning och vattenklosetter inom generalstabens byggnad å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 48,600 kronor.

Utredningen rörande denna punkt återfinnes å sid. 54 och 55 av statsrådsprotokollet.

Merkostnader för anordnande av värmeledning och vattenklosetter inom generalstabens byggnad.

[15.]

1914 års senare riksdag medgav, att för anordnande av värmeledning och vattenklosetter inom generalstabens byggnad m. m. för en beräknad kostnad av 33,405 kronor finge tagas i anspråk dels 16,200 kronor av det för vidtagande av eldsäkerhetsanordningar i krigsarkivets

Utskottets
yttrande.

lokaler inom samma byggnad å extra stat för år 1913 anvisade anslaget, dels ock 17,205 kronor av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Sedan vissa av ifrågakvarande arbeten kommit till utförande för en sammanlagd utgiftssumma av 9,974 kronor 27 öre, hava kostnaderna för återstående arbeten på grund av dyrtiden beräknats uppgå till 72,030 kronor 73 öre.

Med hänsyn till behovet av de beslutade anordningarnas snara vidtagande hava medel för ändamålet ansetts böra anvisas å tilläggsstaten för år 1918.

Utskottet, som funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt, hemställer,

att riksdagen må för bestridande av uppkommande *merkostnader för anordnande av värmeledning och vattenklosetter inom generalstabens byggnad* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 48,600 kronor.

Ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm.

17:o) Under punkt 16 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för verkställande av vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 91,025 kronor.

[16.]

Utredningen rörande denna punkt återfinnes å sid. 56—62 av statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Av det sålunda begärda anslagsbeloppet skulle användas till anordnande av lämpligare lokal för den venetiska polikliniken och polikliniken för öron- och ögonsjukdomar	kronor 25,000: —
till ombyggnad av stenpaviljongen och dennas inredning till logement för manskap m. m.	» 33,000: —
till omändring av chefsläkarens och sjukhusläkarens bostäder till bostäder och matsal för sköterskor ..	» 2,000: —
till anordnande av sköterskornas matsal till bostad åt väbeln	» 300: —
till omläggning av den elektriska belysningen	» 5,050: —
till anordnande av vattenklosetter i stora sjukhuset	» 17,400: —

eller tillhopa, kronor 82,750: —

varjämte med hänsyn till möjligen inträffande prisstegringar beräknats en kostnadsförhöjning å 10 %, med » 8,275: —

alltså sammanlagt kronor 91,025: —

De föreslagna åtgärderna hava befunnits vara nödvändiga, för att sjukvården å sjukhuset skall kunna åtminstone nödtorftigt ombesörjas. Med hänsyn härtill har det äskade beloppet ansetts böra uppföras redan å tilläggsstat för år 1918.

Utskottet, som icke funnit något att häremot erinra, hemställer,

att riksdagen må för verkställande av *vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 91,025 kronor.

18:o) Under titel »Utgifter för kapitalökning, förslag till statsverket», punkt 48, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att för täckande av förskjutna kostnader för uppförande av nytt kasernetablissemang för Livgardet till häst på tilläggsstat för år 1918 anvisa, i jämnt krontal, ett förslagsanslag, att utgå av tillfälliga lånemedel, högst, 1,586,730 kronor.

Täckande av
förskjutna
kostnader för
Livgardets
till häst
kasern.
[17.]

Utredningen i ärendet förekommer å sid 63 av statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgav 1892 års riksdag,

att vissa närmare angivna, kronan tillhöriga områden inom Stockholms stad finge, i den ordning Kungl. Maj:t kunde pröva lämpligt, för kronans räkning föryttras;

att av de medel, som inflöte vid försäljning av nyssnämnda områden, finge till beredande åt Livgardet till häst av nytt kasernetablissemang användas ett belopp av 1,886,000 kronor; samt

att medel till såväl nyssnämnda byggnadsföretag som ock de gatutregleringsarbeten, vilka till följd av den ifrågasatta försäljningen av ifrågavarande områden erfordrades, finge efter Kungl. Maj:ts beprövande av statsverkets tillgångar förskjutas.

Det med anledning härav förskjutna beloppet utgör 1,586,729 kronor 36 öre.

För täckande av detta förskott har Kungl. Maj:t i enlighet med grunderna för förskottsväsendets avveckling nu begärt anslag å tilläggsstat för år 1918.

Utskottet har ansett anmärkningsvärt, att ifrågavarande förskott balanserats i närmare 25 år.

Beträffande den nu föreliggande framställningen har utskottet vidare funnit det äskade beloppet böra uppföras under fjärde huvudtiteln och icke såsom av Kungl. Maj:t föreslagits under »Utgifter för kapitalökning».

Med anledning härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *täckande av förskjutna kostnader för uppförande av nytt kasernetablissemang för Livgardet till häst* å tilläggsstat för år 1918 anvisa, i jämnt krontal, att utgå av tillfälliga lånemedel, ett förslagsanslag, högst, 1,586,730 kronor.

Täckande av
förskjutna
kostnader för
Järvafältet.

[18.]

19:o) Under titel »Utgifter för kapitalökning, förslag till statsverket» punkt 49, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för täckande av förskjutna kostnader för förvärvande av mark m. m. för Järvafältet på tilläggsstat för år 1918 anvisa, att utgå av tillfälliga lånemedel, ett förslagsanslag, högst, 3,950,000 kronor.

Departementschefens yttrande återfinnes å sid. 64 och 65 av åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Ifrågavarande utgifter hava, i avvaktan på att inflytande tomtförsäljningsmedel bleve för ändamålet tillgängliga, bestritts å förskottstitel.

I enlighet med grunderna för förskottsväsendets avveckling har anslag till förskottets täckande av Kungl. Maj:t begärts å 1918 års tilläggsstat.

Utskottet, som inhämtat, att några tomtförsäljningsmedel icke för närvarande kunnat disponeras till täckande av detta förskott, och som vidare ansett ifrågavarande belopp böra uppföras under fjärde huvudtiteln och icke, såsom av Kungl. Maj:t föreslagits, under »Utgifter för kapitalökning», får hemställa,

att riksdagen må för *täckande av förskjutna kostnader för förvärvande av mark m. m. för Järvafältet* på tilläggsstat för år 1918 anvisa, att utgå av tillfälliga lånemedel, ett förslagsanslag, högst, 3,950,000 kronor.

Anordnande
av torkrum
i vissa kasern-
etablissemang.

20:o) Uti en till riksdagen avlåten, den 25 januari 1918 dagtecknad proposition nr 52 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, under förutsättning att det av Kungl. Maj:t för anordnande av torkrum vid vissa kasernetablissemang av riksdagen äskade anslag av 2,275,200 kronor varder av riksdagen beviljat, därav å tilläggsstat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 300,000 kronor.

Under hänvisning till vad utskottet under punkt 63:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för anordnande av *torkrum vid vissa kasernetablissemang* å tilläggsstat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 300,000 kronor.

Sjukvård.

21:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under punkt 19 och med hänvisning till vad utskottet i punkt 70:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört, hemställer utskottet,

Kostnader för tandvård vid vissa truppförband.

[19.]

att riksdagen må för bestridande av *kostnader för tandvård vid vissa truppförband* å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst, 8,500 kronor.

22:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under punkt 20 får utskottet, under återopande av vad utskottet uti punkt 70:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört, hemställa,

Sanatorievård åt personal vid armén.

[20.]

att riksdagen må för bestridande av *kostnader för beredande av sanatorievård åt personal vid armén* å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 75,000 kronor.

23:o) Med hänvisning till vad utskottet under punkt 71:o) av sitt utlåtande nr 4 A anfört, får utskottet, i enlighet med Kungl. Maj:ts under punkt 21 av fjärde huvudtiteln i nu förevarande proposition gjorda förslag, hemställa,

Förstärkning av reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.

[21.]

att riksdagen må till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 197,650 kronor.

Remontering och hästlega.

Förstärkning
av reser-
vationsanslaget
till remon-
tering m. m.

[22.]

24:o) Under punkt 22 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m. å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 445,702 kronor.

Rörande denna fråga har utskottet redan i särskilt utlåtande yttrat sig; varom utskottet velat härmed

erinra.

Kostnader
enligt § 72
avlönings-
reglementet
för armén.

[23.]

25:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts under punkt 23 gjorda förslag och med hänvisning till vad utskottet under punkt 78:o) av sitt utlåtande nr 4 A anført, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för bestridande av *kostnader enligt § 72 avlöningsreglementet för armén* å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Förstärkning
av reser-
vationsanslaget
till lega av
hästar för
truppför-
bandens
övningar.

[24.]

26:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts under punkt 24 gjorda förslag och under återopande av vad utskottet uti punkt 78:o) av sitt utlåtande nr 4 A anført, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 600,000 kronor.

Kostnader för tryggande av rikets neutralitet.

Kostnader för
tryggande av
rikets neutra-
litet under
år 1918.

[25.]

27:o) Under punkt 25 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet under år 1918 å tilläggsstat för samma år bevilja ett förslagsanslag, högst, 18,365,000 kronor.

Utredningen rörande detta anslag återfinnes å sid. 67 och 68 av statsrådsprotokollet.

För bestridande av neutralitetskostnader efter 1916 års utgång anvisade nästlidet års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag å innevarande års riksstat under fjärde huvudtiteln tillhopa 48,500,000 kronor, därav 24,975,000 kronor för egentliga neutralitetskostnader och 23,525,000 kronor för täckande av kostnaderna för materielanskaffningar, för vilka medel under förskottstitel redan blivit av Kungl. Maj:t anvisade.

Det för egentliga neutralitetskostnader beräknade beloppet var av Kungl. Maj:t avsett endast för år 1917. Riksdagen ansåg emellertid, att med de av Kungl. Maj:t verkställda beräkningarna medlen skulle räcka även någon tid in på år 1918, för den händelse världskriget ännu vid denna tidpunkt skulle göra särskild neutralitetsvakt nödvändig.

Uppgjorda beräkningar angående neutralitetskostnaderna vid lantförsvaret för innevarande år hava givit vid handen, att för ändamålet skulle erfordras ett anslag av 18,365,000 kronor.

Under förevarande punkt har departementschefen, under framhållande att nyssnämnda belopp endast utgjorde en beräknad kostnad, bland annat, anfört följande:

»Vid lantförsvaret hava, liksom vid marinen, åtskilliga icke oväsentliga inskränkningar i neutralitetsvakten blivit under den sista tiden vidtagna. Såväl med hänsyn till nödvändigheten att i största möjliga mån begränsa och lindra de personliga uppföringar, som neutralitetsvakten förorsakar dem, vilka inkallas till tjänstgöring, som ock ur kostnadssynpunkt är det givetvis av synnerlig vikt, att neutralitetsvakten icke utsträcker utöver vad som måste anses vara av förhållandena oavvisligen påkallat. Jag kommer följaktligen även för framtiden att hava min uppmärksamhet oavslåteligen riktad på möjligheten att åstadkomma ytterligare begränsningar i de dispositioner, som för tryggande av neutraliteten inom lantförsvaret vidtagits.»

Utskottet, som tagit del av de till denna punkt hörande hemliga handlingar och finner vad departementschefen i ärendet anfört stå i överensstämmelse med de synpunkter, utskottet tidigare framhållit, har icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för bestridande av *kostnader för tryggande av rikets neutralitet under år 1918* å tilläggsstat för samma år bevilja ett förslagsanslag, högst, 18,365,000 kronor.

Diverse.

Förstärkning
av reservations-
anslaget
till extra
utgifter.

[26.]

28:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under punkt 26 och under hänvisning till vad utskottet uti punkt 81:o) av sitt utlåtande nr 4 A anført, hemställer utskottet,

att riksdagen må för förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor.

Kostnader för
kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.

[27.]

29:o) Under hänvisning till vad utskottet under punkt 83:o) av sitt utlåtande nr 4 A anført, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts uti punkt 27 av fjärde huvudtiteln uti nu förevarande proposition framställda förslag, hemställa,

att riksdagen må för bestridande av kostnader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 200,000 kronor.

Täckande av
vissa förskott.

[28.]

30:o) I enlighet med vad Kungl. Maj:t under punkt 28 föreslagit, hemställer utskottet,

att riksdagen må till täckande av vissa förskott å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst, 117,645 kronor.

Täckande av
å vissa ordi-
narie reserva-
tionsanslag för
år 1916 upp-
komna brister.

[29.]

31:o) Under punkt 29 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för täckande av å vissa ordinarie reservationsanslag för år 1916 uppkomna brister å tilläggsstat för år 1918 anvisa, i jämnt krontal, ett förslagsanslag, högst, 1,415,193 kronor.

Utredningen rörande denna punkt återfinnes å sid. 72—80 av statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

Ifrågavarande brister hava uppkommit å nedannämnda fyra reservationsanslag, vilka i riksstaten för år 1916 voro upptagna med följande belopp, nämligen

anslaget till arméns munderingsutrustning	kronor	4,924,922: —
» » arméns diverse intendenturbehov.....	»	853,388: —
» » arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten	»	2,097,461: —
» » arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.	»	416,342: —

Orsakerna till dessa anslags överskridande hava varit dels ett för lågt beräknat antal tjänstgöringsdagar för arméns manskap, dels ock i fråga om kasernutredningsanslaget vissa andra vid anslagets bestämmande oförutsedda omständigheter.

Det verkliga antalet tjänstgöringsdagar för arméns manskap under år 1916 har uppgått till 15,747,670 eller 1,524,529 dagar mera, än som vid anslagens bestämmande förutsattes. Anledningen härtill har varit den oväntade, av världskriget föranledda ökningen av värnpliktskontingenten under år 1916.

De av nu nämnda orsak uppkomna bristerna å omförmälda fyra anslag utgöra:

å munderingsanslaget	kronor	503,094: 57
» intendenturanslaget.....	»	91,471: 74
» kasernutredningsanslaget	»	182,943: 48
» sjukvårdsanslaget	»	30,490: 58
		<hr/>
		eller tillhopa kronor 808,000: 37

Kasernutredningsanslaget har dessutom visat sig vara överskridet, förutom med nyssnämnda belopp av 182,943 kronor 48 öre, med ytterligare 732,181 kronor 52 öre. Anledningen till sistnämnda brist har angivits vara de högst väsentligt ökade anskaffningskostnader, som uppkommit sedan år 1911, då den grund, varefter anslaget fortfarande utgår, fastställdes, ävensom den stränga och ihållande kylan under vintern 1916, varigenom bränslekostnaderna under detta år avsevärt ökades. Av berörda brist, 732,181 kronor 52 öre, har emellertid ett belopp av 124,989 kronor 72 öre redan blivit täckt av andra till Kungl. Maj:ts förfogande ställda medel, varför nu ett belopp av 607,191 kronor 80 öre skulle återstå att ersätta.

Enligt vad sålunda anförts, skulle alltså för täckande av de under år 1916 uppkomna bristerna å munderingsanslaget, intendenturanslaget, kasernutredningsanslaget och sjukvårdsanslaget erfordras ett belopp

av tillhoppa (808,000: 37 + 607,191: 80 =) 1,415,192 kronor 17 öre, vilken sistnämnda summa ansetts böra anvisas å tilläggsstat för år 1918.

Utskottet, som av den förebragta utredningen inhämtat, att Kungl. Maj:t den 7 september 1917 utfärdat vissa föreskrifter med hänsyn till angelägenheten av att överskridande av reservationsanslag icke för framtiden äger rum, finner sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för *täckande av å vissa ordinarie reservationsanslag för år 1916 uppkomna brister å tilläggsstat för år 1918 anvisa, i jämnt krontal, ett förslagsanslag, högst, 1,415,193 kronor.*

Täckande av
vissa förskott.

[30.]

32:o) Under punkt 30 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående täckande av vissa förskott, tillsvidare å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett belopp av 6,171,280 kronor.

Utskottets
yttrande.

Enligt en av arméförvaltningen verkställd utredning skulle under år 1918 till täckande av samtliga hittills meddelade förskottsordningar under fjärde huvudtiteln åtgå i runt tal sammanlagt 45,996,950 kronor, därav 39,825,670 kronor skulle ersättas av tillfälliga lånemedel och 6,171,280 kronor av andra statsinkomster.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härmed skolat för riksdagen

anmäla.

Lönförbättring
åt vissa
vaktmästare
och med dem
jämförliga be-
fattningshava-
re.

[31.]

33:o) Under punkt 31 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett belopp av 8,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härmed skolat för riksdagen

anmäla.

Tillfällig löne-
förbättring för
viss personal
vid lantförsva-
ret.

[32.]

34:o) Under punkt 32 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid lantförsvaret, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 3,850,000 kronor.

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härmed skolat för riksdagen anmäla.

35:o) Under punkt 33 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under 1918 åt befattningshavare i statens tjänst tillsvidare under fjärde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 12,930,000 kronor.

Krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst.

[33.]

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 18 januari 1918 till riksdagen avlåten proposition i ämnet (nr 10) föreslagit riksdagen att för ändamålet under nu ifrågavarande huvudtitel å berörda tilläggsstat uppföra ett förslagsanslag å 12,930,000 kronor. Då denna proposition överlämnats till särskilt utskott, erfordras icke något statsutskottets yttrande över Kungl. Maj:ts förstberörda framställning; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 12 mars 1918.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzélius, O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, O. Bergqvist, I. E. G. Svensson, C. G. Ekman, H. G. W. Wrangel, J. L. Widell, A. Pers, C. I. Asplund och J. Pålsson samt

från andra kammaren: herrar J. B. Eriksson i Grängesberg, J. Olofsson i Diger-näs, N. A. Nilsson i Kabbarp, C. Persson i Stallerhult, J. Jönsson i Revinge, O. H:son Waldén, G. Odqvist, J. A. Ingvarson, P. A. Hansson i Stockholm, J. Nilsson i Malmö, K. E. W. Söderhielm och F. T. Hamrin.

Reservation:

Vid *punkt 11* (motion angående komplettering av arméns flygmateriel) av herrar *O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, O. Bergqvist, I. E. G. Svensson, H. G. W. Wrangel* och *J. L. Widell*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Ifrågavarande belopp — — — arméns flygvapen.

Utskottet hyser visserligen den uppfattningen, att den definitiva lösningen av frågan om anskaffande av flygmateriel bör behandlas först i sammanhang med spörsmålet om en blivande omorganisation av arméns flygvapen, men har dock med hänsyn dels till det slitna tillstånd, vari den nuvarande materielen vid 1919 års ingång kan beräknas befinna sig, dels till den förefintliga bristen å viss för flygverksamheten erforderlig materiel, dels slutligen till önskvärdheten att den inhemska flygmaterielindustrien måtte erhålla ett välbehöfligt stöd, ansett sig böra undersöka möjligheten att, utan att föregripa en kommande omorganisation av flygvapnet, komplettera flygmaterielen, så att densamma bättre än nu är fallet kan anses motsvara tidens fordringar. Denna undersökning har givit vid handen, att inom ett belopp av 1,766,000 kronor de väsentligaste behoven skulle kunna tillgodoses utan att något föregripande av en eventuell omorganisation av flygvapnet äger rum. Vid sådant förhållande får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av herr Clasons m. fl. samt herr Söderhielms m. fl. ovanberörda motioner till sådan *komplettering av arméns flygmateriel*, som kan äga rum utan att föregripa en eventuell omorganisation av flygvapnet, å tilläggsstat för år 1918 såsom reservationsanslag bevilja 1,766,000 kronor.»

**Tabell över anslagen under tilläggsstatens till riksstaten
för år 1918 fjärde huvudtitel.**

Lantförvarsdepartementet.

	Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Departementet.		
Avlöningstillägg åt en kanslisekreterare, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,200
Generalitetet, staberna m. m.		
Utbildning av generalstabens aspiranter, <i>förslagsanslag</i>		10,000
Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.		
Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>		205
Intendenturen m. m.		
Inventarier i nya kasernetablissemang, <i>reservationsanslag</i>	72,000	
Central beklädnadsverkstad för armén, <i>reservationsanslag</i>	325,000	397,000
Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.		
Höjning av dagtraktamentena, <i>förslagsanslag</i>		1) 200,000
Artilleribehov.		
Täckande av vissa förskjutna engångskostnader för lantförsvarets ordnande, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,300,000
Fortifikationsbehov.		
Mindre byggnaders uppförande eller ombyggande, <i>reservationsanslag</i> ..	100,000	
Flygtillägg, <i>förslagsanslag</i>	100,000	
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns byggnader, mötes- fält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, <i>förslagsanslag</i> , högst	594,600	
Inköp av fastighet för tredje arméfördelningens stabsexpedition m. m., <i>reservationsanslag</i>	103,000	

1) Beloppet beviljat av riksdagen.

	Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Återuppförande av ett nedbrunnet exercishus vid Dalregementet, <i>reservationsanslag</i>	85,000	
Arbetarbostäder vid Åkers krutbruk, <i>reservationsanslag</i>	215,000	
Ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon, <i>reservationsanslag</i>	355,000	
Merkostnader för anordnande av värmeledning m. m. i generalstabens byggnad, <i>reservationsanslag</i>	48,600	
Vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	91,025	
Täckande av förskjutna kostnader för nytt kasernetablissemang för livgardet till häst, <i>förslagsanslag</i> , högst	1,586,730	
Täckande av förskjutna kostnader för mark m. m. för Järvafältet, <i>förslagsanslag</i> , högst	3,950,000	
Torkrum vid vissa kasernetablissemang, <i>reservationsanslag</i>	300,000	7,528,955
Sjukvård.		
Tandvård vid vissa truppförband, <i>förslagsanslag</i> , högst	8,500	
Sanatorievård åt personal vid armén, <i>förslagsanslag</i>	75,000	
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	197,650	281,150
Remontering och hästlega.		
Förstärkning av reservationsanslaget till remontering m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	¹⁾ 445,702	
Kostnader enligt § 72 avlöningsreglementet för armén, <i>förslagsanslag</i> ..	10,000	
Förstärkning av reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, <i>förslagsanslag</i> , högst	600,000	1,055,702
Kostnader för tryggande av rikets neutralitet.		
Kostnader för tryggande av rikets neutralitet under år 1918, <i>förslagsanslag</i> , högst		18,365,000
Diverse.		
Förstärkning av reservationsanslaget till extra utgifter, <i>förslagsanslag</i> , högst	50,000	
Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>	200,000	
Täckande av förskjutna kommittékostnader m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst ..	117,645	

¹⁾ Beloppet beviljat av riksdagen.

	Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Täckande av brister å vissa reservationsanslag för år 1916, <i>förslagsanslag</i> , högst.....	1,415,193	
Täckande av vissa förskott.....	¹⁾ 6,171,280	
Löneförbättring för vissa vaktmästare m. fl.	¹⁾ 8,000	
Tillfällig löneförbättring för viss personal vid lantförsvaret, <i>förslagsanslag</i>	¹⁾ 3,850,000	
Krigstidstillägg och krigstidshjälp, <i>förslagsanslag</i>	²⁾ 12,930,000	
Bevakningstjänst på Åland, <i>förslagsanslag</i>	³⁾ 500,000	25,242,118
Summa		55,381,330

¹⁾ Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

²⁾ Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilda utskottet avgivit utlåtande den 27 februari 1918.

³⁾ Beloppet beviljat av riksdagen.